

Debate

– czym jest i dlaczego warto korzystać z niej w pracy edukacyjnej i wychowawczej?

To, że rozmawiamy ze sobą, jest tak oczywiste jak to, że jest dzień i noc. Od jakości tych rozmów zależy jakość naszych relacji, a więc jakość naszego świata i życia, co udowodniono nawet w badaniach psychologicznych. Klasyk psychologii Gordon Allport pokazał, że od słów zaczyna się wszystko – nawet spiralę nienawiści i przemocy wyzwalają i nakręcają słowa.

Debate jest pewną formą rozmowy, a wprowadzona do praktyki edukacyjnej czy wychowawczej pełni wiele funkcji – w naszym odczuciu – mających znaczenie dla jakości świata, w którym żyjemy.

Młody człowiek zaproszony na debatę może przemyśleć, odczuć, wczuć się w temat, o którym będzie debatował. Formuluje swoją myśl – własną, autorską, wynikającą z jego wartości i doświadczeń. Tę myśl wyraża wśród innych osób, ma szansę być usłyszanym albo zaproszonym do polemiki. Słucha też myśli i opinii innych, ucząc się szacunku dla różnych punktów widzenia i tolerancji. Uczestnicząc w debacie ma możliwość doświadczyć:

- formułowania własnych myśli i wyrażania ich na zewnątrz;
- budowania precyzyjnego przekazu, który bazuje na przygotowaniu i przemyśleniu tematu debaty (wyrobieniu własnego zdania);
- rozwijania ciekawości wobec innych osób i ich sposobu myślenia.

Przeglądając się rozmowom toczonym przez dorosłych w świecie kultury, polityki, wartości, religii itp., wielokrotnie przeżywam zaskoczenie połączone z zasmuceniem wynikającymi z jakości tych rozmów i ich efektów. Dlatego uczestniczenie w debatach dotyczących ważnych ludzkich spraw może dla młodych ludzi być ogromną wartością i przynieść im korzyść.

Pracując z młodzieżą i prowadząc spotkania, na których są też dorośli, zauważam, że świat dorosłych niejednokrotnie nie jest zainteresowany tym, co młodzi ludzie mają do powiedzenia. Rozpoznaję ten brak zainteresowania po tym, że dorośli nie dają młodzieży przestrzeni do wypowiedzenia się, odpowiadają za nią albo komentują wypowiedzi młodych w sposób zamykający chęć dyskusji.

Debate w szkole, w życiu konkretnej klasy czy społeczności, jest daniem szansy młodym ludziom na doświadczenie zainteresowania ich światem i zachętą do dzielenia się swoimi myślami, odczuciami i pomysłami z innymi. Patrząc na to od strony psychologii jednostki,

udział w debacie pozwala uczniowi doświadczyć odwagi wyrażania siebie, kreatywności w docieraniu do innych, bycia wysłuchanym, ale i słuchającym.

KORZYSTAJĄC Z DEBATY MŁODZI LUDZIE MOGĄ UCZYĆ SIĘ:

1. **organizacji** – od wyboru tematu, przez decyzję o tym, kogo zaproszą do rozmowy, do marketingowego przygotowania materiałów, przy czym mogą wykorzystać swoje kompetencje informatyczne;

2. **przygotowania** – postawa bycia przygotowanym jest bardzo ważną kompetencją w dorosłym życiu. Przygotować się na spotkanie w sprawie pracy. Przygotować się do rozmowy z szefem. Przygotować prezentację swojego pomysłu. Poprzez doświadczenie bycia przygotowanym do debaty akcentuje się rolę bycia przygotowanym w życiu. Przygotowanie to przemyślenie, poszukanie informacji, sformułowanie myśli, wypowiedzenie ich, sprawdzenie, jak inni na tę wypowiedź reagują. To także rozwój świadomości własnych wartości i tego, jak wpływają one na nasze wybory i zachowanie. Ale przygotowanie to także okazja do rozwijania kreatywności i korzystania z różnych sposobów twórczego rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Przygotowując się do debaty uczniowie mogą korzystać m.in. z mapy myśli, Osi Ishikawy, sketchnotingu i myślenia wizualnego;

3. **celowości wypowiedzi i świadomości wzajemnego wpływu na siebie rozmówców oraz perswazji; refleksji** – po co mówię, co chcę wyrazić? Budowania argumentów interpretujących doświadczenia, pokazujących wzajemne oddziaływanie na siebie zjawisk czy decyzji (myślenie przyczynowo-skutkowe), argumentów, które mają ostatecznie przekonać innych do naszych racji;

4. **wystąpień publicznych** – debatowanie uczy radzenia sobie z treścią i stresem, uczy także słuchania i mówienia, ale jest też okazją do uczenia się podporządkowania zasadom i regułom, co wzmacnia szacunek i postawę równości. Skoro ja mogę zaprezentować swój punkt widzenia, to jest też przestrzeń dla wypowiedzi innych i aby na nie reagować – słucham innych. Debata jest okazją do doświadczenia przepływu w komunikacji. Wypowiedź jednej osoby wywołuje reakcję w drugiej – wpływamy na siebie. Podczas rozmów doświadczamy różnych uczuć i uczymy się, jak nimi zarządzać;

5. **krytycznego myślenia i zadawania pytań**; ciekawość i wątplenie w zastanę rzeczywistość, podważanie utartych przekonań i opinii, a także branie pod uwagę sprzecznych z moimi poglądami argumentów to bardzo rozwijające doświadczenie;

6. **współpracy w zespole** – wspieranie się w przygotowaniu debaty, dzielenie się zadaniami, wspólne wypracowywanie argumentów;

7. **efektywności** – koncentracja na celu debaty np. wypracowaniu konkretnych rozwiązań, poznaniu jakiegoś obszaru wiedzy itp.;

8. **podsumowywania** – wyciągania wniosków, otrzymywania i udzielania informacji zwrotnej;

9. **wiedzy o świecie**, o problemach i konfliktach w różnych zakątkach świata.

Umiejętność debatowania jest zbudowana z pięciu kluczowych kompetencji:

1. umiejętność **słuchania**
2. umiejętność **zadawania pytań**
3. umiejętność **wyrażania siebie** – swoich myśli i opinii
4. **zarządzanie emocjami**
5. umiejętność **występowania publicznego**.

W dalszej części materiału znajdziecie Państwo pomysły i inspiracje do poprowadzenia warsztatów uczących większości z tych kompetencji.

PROWADZĄC DEBATY MOŻEMY KORZYSTAĆ M.IN. Z NASTĘPUJĄCYCH MODELII:

- Debata Oksfordzka (omówiona szerzej w dalszej części zeszytu)
- Dyskusja panelowa
- Debata parlamentarna
- Dyskusja plenarna
- Akwarium
- Dyskusja sokratejska
- Dyskusja z zaproszonym gościem
- Dyskusja moderowana

W przeprowadzeniu udanej debaty kluczową rolę pełni moderator, który dobierając jej model jednocześnie decyduje się na swój udział i swoje zadania na czas debaty. Moderatorem może być nauczyciel, wychowawca, pedagog, ale też uczniowie.

DO PODSTAWOWYCH ZADAŃ MODERATORA NALEŻY:

1. **rozpoczynanie debaty**
2. **przygotowanie i przedstawienie agendy debaty**
3. **zadawanie pytań**
4. **pilnowanie czasu**
5. **pilnowanie zasad obowiązujących debatujących i uczestników**
6. **dawanie przestrzeni do wypowiedzenia się uczestnikom debaty**
7. **podsumowywanie.**

Udział w debacie może być bardzo rozwijającym doświadczeniem zarówno w wymiarze edukacyjnym, społecznym, jak i psychologicznym. Wychodząc od podstawowych ludzkich potrzeb: bycia akceptowanym i przyjętym przez społeczność, możemy dzięki debatom budować więzi i relacje w szkole czy klasie; uczyć młodych ludzi otwartości na siebie nawzajem i empatii. A także zwykłej ludzkiej ciekawości i zainteresowania losem drugiego człowieka.

Materiały filmowe Fundacji są doskonałym punktem wyjścia do dawania doświadczenia ważnych rozmów, rozpoznawania sfery wpływu i budowania odpowiedzialności za świat, który razem tworzymy.